

Posudek na bakalářskou práci Terezy Tomáškové „Ideál rytíře a rytířství ve starší české literatuře“

Téma práce postihuje problematiku ve starší české literatuře dosud zkoumanou v jednotlivých případech, nikoli komplexně, jak je tomu u předkládané práce. Autorka vychází především z vlastního heuristického rozboru pramenů. Postupuje systematicky podle zvolené metody od vymezení problematiky rytířského ideálu k vlastnostem, které ho vytvářely.

Tereza Tomášková vychází ze souboru ctností, které vytvářejí ideál dokonalého rytíře. Základní ctnost rytíře, od níž se odvíjejí nebo k ní poukazují další ctnosti, je čest. Otázku cti a jejího obhajování před nepřáteli demonstruje na dílech české rytířské epiky. Z jejího srovnání je patrný individuální přístup k různým projevům prokazování a obhajoby cti od verbálních projevů k rytířskému boji s protivníkem. Tento aktivní způsob znovudobývání cti, jak jej autorka nazývá, představuje pro pozdější vývoj jedinou možnost obhájení cti v souboji.

Další atributy rytířského chování, jak již bylo řečeno, jsou v souladu s ideálem ctnosti. Je to především statečnost a bojová zdatnost. Jejich protiklady jsou zbabělost a pasivita. Autorka je opět velmi výstižně shledává ve zkoumaných dílech české středověké rytířské epiky, především v Alexandreidě, v Jetřichovi Berúnském, v Kronice o Štilfridovi. Tyto ctnosti doplňuje vytrvalost, neochvějnost a urozenost. Urozenost by tak vlastně měla být nadřazena všem atributům rytíře, neboť je předpokladem všech projevů rytířských ctností. Zde by bylo vhodné citovat charakteristiku šlechtice a „chlapa“ v Aristotelových radách mladému Alexandrovi i přirovnání k dobrému štěpování.

Moudrost tvoří součást topu fortitudo et sapientia. Jejich ideální propojení v chování rytíře je skutečně ideálem, který vždy nebyl do všech důsledků naplňován, jak to autorka ukazuje v posunu moudrosti k významu Isti. Lstivým hrdinou byl však i „důvtipný“ Odysseus, Herakles, bůh Hermés a další antičtí hrdinové. Je otázkou do jaké míry byli autoři epických děl znalí antické epické tradice, a pokud ano, což se dá předpokládat, jakým způsobem ji modifikovali do středověkých mentalit.

Důležitým motivem rytířské epiky je boj s nevěřícími a účast na křížových výpravách. Tyto aktivitou dovršují rytířovu zbožnost a službu Bohu. Směřování k dokonalosti prohlubuje i služba paní a všechny motivy kurtoazní poezie. Tyto projevy sleduje autorka na vybraných dílech rytířské epiky, zejména na Tristramovi a Izaldě a Tandariášovi a Floribelle. Kromě dalších atributů rytíře, které autorka sleduje, má důležité místo i rozbor erbovních znamení, jejichž identifikační roli využívá autor eposu Tandariáš a Floribella.

Tereza Tomášková prokázala ve své práci schopnost zvládnout samostatně s důsledným dodržováním zvolené metody specificky náročné literárněhistorické téma. Doporučuji proto její práci k obhajobě.

V Praze 6. června 2014

Doc. PhDr. Jiří Hošna, CSc.

